

O moim ojcu...

OKRUCHY PAMIĘCI
ŻYCIE ZATRZYMANE W KADRZE

Kazimierz Kuczyński, syn Bolesława, podczas wspomnieniowej rozmowy w Bibliotece Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach.

Życie mego ojca, to gotowy scenariusz filmowy...

Pan Kazimierz nie pamięta właściwie ojca. Obrazy z bardzo odległej przeszłości, drobne fragmenty życia co jakiś czas wypływają podczas rodzinnych wspomnień, przeglądania gromadzonych przez lata pamiątek. Jedyne wyraźny obraz, to mężczyzna rąbiący olbrzymie bierwiona drewna na opał. Ojciec był bardzo silny więc pewnie to jedna z tych zapamiętanych przez dziecko scen. No i jeszcze jedno wspomnienie, chyba najsmutniejsze i nie do końca zrozumiałe, kiedy mały Kazio z braciszkiem stoją przy trumnie ojca. Wielki smutek czteroletniego wówczas chłopczyka.

Historia ojca i relacje o nim powróciły po latach i wtedy okazało się, jak bogate i barwne życie miał Bolesław Kuczyński.

1899 czy 1911?

Podróże, choroby, wojny i inne wypadki losowe miały wielokroć znaczący wpływ na ustalenie właściwej daty urodzenia. W przypadku Bolesława sprawa była prosta. Urodził się w Stanach Zjednoczony w 1899 roku. W rajgrodzkich księgach parafialnych jego urodzenie zostało oficjalnie odnotowane dopiero w 1911 roku. Teofila (matka) po powrocie z dzieckiem do Polski najpierw czekała na powrót męża ze Stanów a potem tak się jakoś wszystko przeciągnęło.

Ostatecznie akt urodzenia sporządzony (zgodnie z obowiązującym ówczesnie prawem w języku rosyjskim) informował, iż w mieście Bayonne w Ameryce 22 sierpnia 1899 roku urodziło się dziecko płci męskiej, którego rodzicami są Piotr Kuczyński i prawowita jego małżonka Teofila z Łojewskich. Dziecku temu nadano imiona Bolesław Stanisław.

№ 240. Райгородъ. Состоимось въ Райгородѣ поименованныхъ: /: два-
дцать восьмью /: двадцать тысяча девятьсот одиннадцатымъ
года въ сорокь часовъ утра Явился мирно Пётръ Кучинскіи
сорока одного года отъ роду холостъ, земледельцы въ Райгу-
дѣ жителемъ стывающій въ присутствіи Якова Мисевскаго си-
сеевича почти тятъ, и такъже Яозефа Раузіо двадцати во-
семь летъ отъ роду сына Костеи нима въ Райгородѣ жителемъ
стывающаго, и предъ очима Нашимъ младенца мужескаго по-
ла, объявляя, что они родили въ городѣ Райгородѣ Цити въ
Америкѣ девятью /: двадцать второго /: Августа тысяча вос-
сохъ девятью девятью года въ первомъ часу пополуночи
законной ея ея Теодоромъ урожденной Яевской трид-
цати двухъ летъ отъ роду. Младенцу тому при светомъ
крещеніи совершеномъ девятью /: двадцать второго /: Августа
тысяча восемьсот девятью девятью года Ксендзомъ Ясно-
мскъ данъ имяна Богославъ, Станиславъ, а въ крещеніи
всемъ: Яковъ Коненко и Гроранъ Захржевскіи, а въ
объявляющаго и свидѣтелей всерасно тымъ прочитанъ
и затѣмъ Наши подписти.

К. Мельникова Судм. Райср. пр.

„Amerykańskie marzenie”

Rodzice Bolesława – Piotr i Teofila – przyплыnęli do wymarzonej Ameryki w poszukiwaniu pracy, pieniędzy i lepszego życia. Tu urodziło się ich pierwsze dziecko – wyczekiwany syn Bolesław. Kuczyńskim jednak Ameryka nie była pisana. Teofila z synem wróciła do Polski w 1905 roku. Trzy lata później dołączył do nich ojciec, Piotr. Rodzina osiadła w Rajgrodzie, tu urodziło się młodsze rodzeństwo Bolesława.

Stany Zjednoczone – mapa.
Zaznaczony stan New Jersey,
gdzie żyli i pracowali
Piotr i Teofila Kuczyńscy.

Polscy emigranci w Stanach Zjednoczonych, początek XX w. Zdjęcie pogładowe.
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polonia#/media/Plik:Polish_berry_pickers.jpg, [dostęp: 2023.11.22].

Wojna...

Spokojne i pracowite życie zakłóciła wojna, później nazwana Wielką Wojną. Bolesław, wówczas nastolatek, mógłby spokojnie przeczekać ten czas w gospodarstwie rodziców. Cóż, jednak nie ominęła go zsyłka za Ural i ciężka praca w głębi Rosji. Uciekł stamtąd jeszcze przed wybuchem rewolucji. Zapewne gdyby nie ta ucieczka nie przeżyłby zesłania. Niestety, powrót w rodzinne strony nie był mu pisany. Trafił do niemieckiej niewoli. Tu nauczył się pracy na maszynach do obróbki metalu.

Wojna, rewolucja bolszewicka, niewola i ciągłe zmiany na froncie – to były trudne doświadczenia. Wreszcie, w grudniu 1918 roku wrócił do domu.

Od wojny do wojny...

Był już pełnoletni i niebawem zgłosił się na ochotnika do tworzonego polskiego wojska. 14 czerwca 1919 roku otrzymał kategorię A i został skierowany do 6 Pułku Piechoty Legionów. Przeszedł przysposobienie wojskowe, po czym został kierowcą ambulansu medycznego.

Warto dodać, że po przeniesieniu do rezerwy (22 lipca 1922 r.) i powrocie do domu, mama Teofila na widok powracającego syna powiedziała jedynie: „Poszedł dzieciak, a wrócił mężczyzna”.

Bolesław Kuczyński w mundurze i za kierownicą wojskowego ambulansu medycznego.

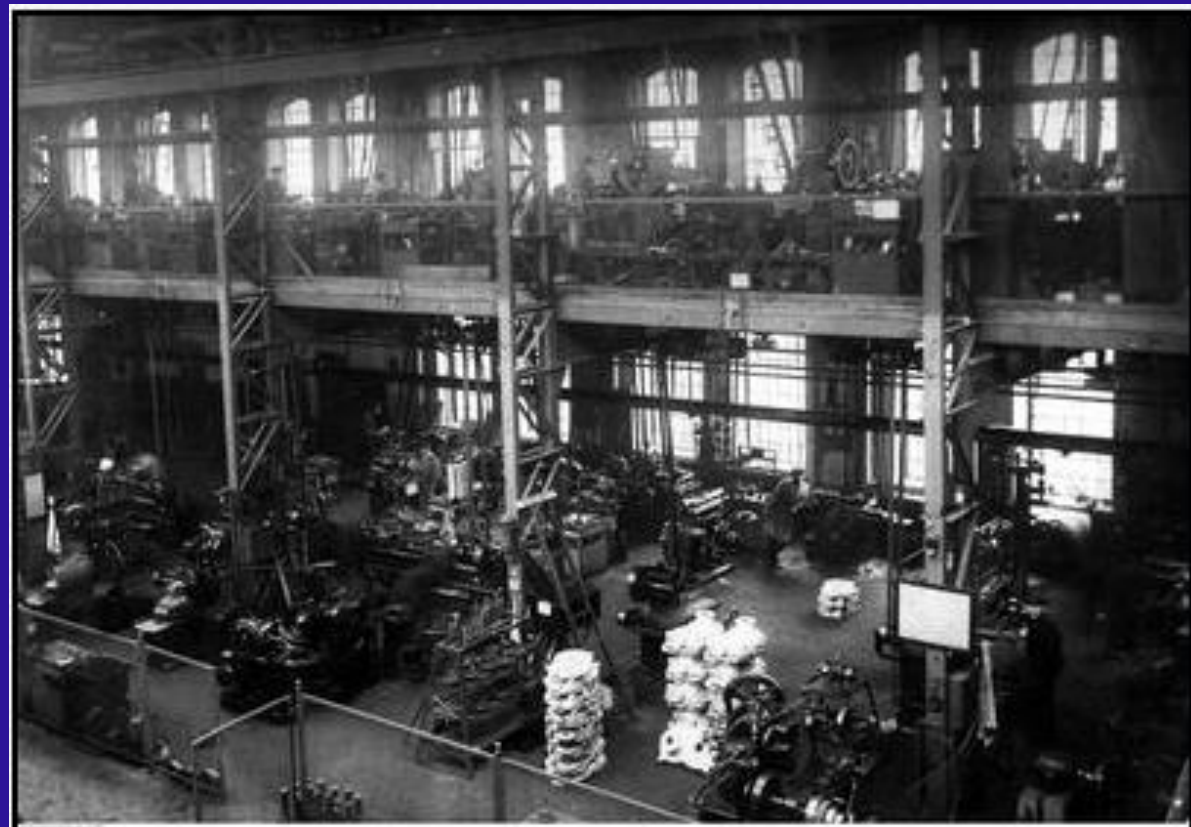
Odznaka 6 Pułku Piechoty Legionów.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/6_Pu%C5%82k_Piechoty_Legion%C3%B3w, [dostęp: 2023.11.21].

W Polsce czy w Ameryce...

Bolesław nie chciał zostać w gospodarstwie rodziców. Ciągnęło go do samochodów. Myślał o pracy w warszawskich Centralnych Warsztatach Samochodowych. Niestety, jego umiejętności i smykałka techniczna w ówczesnej Polsce nie przydały się.

Wciąż był obywatelem amerykańskim, postanowił więc z tego skorzystać. W maju 1923 roku wystąpił o paszport, który otrzymał w lipcu. Droga „za wielką wodę” stała otworem. Na szczęście po drugiej stronie oceanu byli krewni, tak więc czuł się trochę pewniej.

Fot.: Centralne Warsztaty Samochodowe, widok na halę obrabiarek.
Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe.

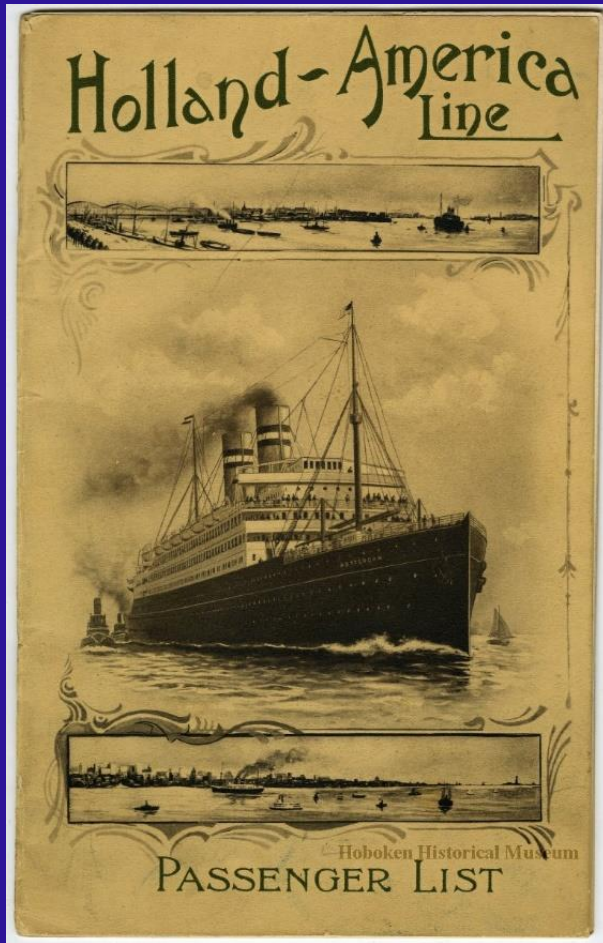
Do Ameryki...

Wypłynął 3 października 1923 roku z portu w Rotterdamie liniowym statkiem Nieuw Amsterdam.

Podróż była niespokojna. Na wysokości Bermudów trafili na okrutny sztorm, śmierć zagładała w oczy.

Wreszcie 13 października statek dobił do brzegów amerykańskich.

Bolesław wylądował w Nowym Jorku. Szukał początkowo pracy w Syracuse. Miasteczko ze względu na położenie i krajobraz przypominało mu nieco rodzinne strony. Ostatecznie jednak zatrudnił się w zakładach Forda w Buffalo.

Lista pasażerów linii Holandia-Ameryka.

Źródło: [Strona Główna - Muzeum Historyczne w Hoboken \(hobokenmuseum.org\)](http://Strona Główna - Muzeum Historyczne w Hoboken (hobokenmuseum.org)), [dostęp: 2023.11.22].

4									
U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE BUREAU OF IMMIGRATION									
Form No. 1 (Revised 10-1-22)									
Report on this blank United States citizens and citizens of insular possessions of the United States arriving at a port of continental United States from a foreign port, or a port of the insular possessions of the United States, and each citizen arriving at a port of continental United States from a foreign port, or a port of insular possessions of the United States, or a port of arrival.									
LIST OF UNITED STATES CITIZENS (FOR THE IMMIGRATION OFFICIALS)									
8. 8. NIEUW AMSTERDAM sailing from ROTTERDAM, OCTOBER 3RD, 1923. Arriving at Port of New York, October 13, 1923.									
No. of Passenger	NAME IN FULL	AGE	SEX	DATE OF BIRTH	PLACE OF BIRTH	DATE OF ARRIVAL	DATE OF DEPARTURE	DATE OF ENTRY	ADDRESS IN UNITED STATES
1.	SWIST JOHN	22	M	S	BORN AT BROOKLYN NY. MAY 25TH, 1901	308 731	July 31, 1923		UNCLE, A. ZAFRAT FREDERICK
2.	ZABORSKA KATARZYNA	19	F	S	BORN AT PITTSBURGH PA. JUNE 14TH, 1904	308 733	July 22, 1923		245 FRYMAN ST. BROOKLYN NY.
3.	MALINOWSKI KAZIMIERZ	18	M	S	BORN AT PITTSBURGH PA. JUNE 14TH, 1904	308 733	July 22, 1923		UNCLE, VALENTINE ZABORSKI
4.	MEZULIO HENRYK	41	M	M	BORN AT PITTSBURGH PA. JUNE 14TH, 1904	308 733	July 22, 1923		2057 NORTON ST. LAWRENCE OHIO
5.	KUCZYNSKI BOLESŁAW	22	M	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		UNCLE, P. CICHODSKI
6.	SIGES JOSEPH	22	M	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		SIGES, 231 FILL MYER MASS.
7.	GRYSZOWKA BOLESŁAW	20	M	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		MOORE, 2959 NORTON ST.
8.	BALCERZAK STANISŁAW	20	M	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		PHILADELPHIA PA.
9.	BRONISŁAW BALCERZAK	14	M	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		UNCLE, JAN BALCERZAK
10.	KRUPOWICZ ANNA	17	F	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		62 152 PROSPECT AVE. BAYONNE N.J.
11.	KIELS KAROLINA	21	F	S	BORN AT BAYONNE N.J. AUGUST 22ND, 1899	308 733	July 22, 1923		SISTER, HELENA BIZAK
12.	KOSINSKI FRANCISZEK	27	M	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		115 PRESIDENT ST. PASSAIC N.J.
13.	ZWIERSKI JAN	20	M	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		UNCLE, STANISŁAW WISZKESZ
14.	KWAK FRANCISZEK	19	M	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		BOX 51, WILLYVILLE MASS.
15.	DO ANGELA	17	F	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		HUSBAND, STANISŁAW BALCERZAK
16.	JANKA MARIE	17	F	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		205 WASHINGTON ST. JERSEY CITY
17.	DIERA GEORGE	21	M	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
18.	HRABOWSKI MARIA	16	F	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
19.	MELNICK MICHAŁ	26	M	M	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
20.	BLANDA DORRIS	27	M	M	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
21.	PECHO JOHN	29	M	M	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
22.	PAVLIK MICHAŁ	15	M	S	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
23.	SACA MICHAŁ	25	M	M	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
24.	PELSER ABRAHAM	33	M	M	BORN AT CHICAGO ILLS. JANUARY 5TH, 1896	308 733	July 22, 1923		308 733
No. 9 Bronisław Balcerzak, transferred to Alien Manifest No. 14, line 9.									
No. 10 Stanisław Balcerzak, transferred to Alien Manifest No. 14, line 9.									
IMPORTANT NOTICE.—1. Great care should be taken not to place on this list the name of any passenger who was not born in the United States or who has not taken out final naturalization papers. 2. Where one or more members of a family are aliens, the names of all such members should be recorded upon the alien manifest. Suitable notation may be made upon such manifest opposite the names of those members who claim citizenship. 3. Failure to observe the terms of this notice may result in delay to passengers at the port of arrival. 4. List on this form only United States citizens or citizens of an insular possession of the United States.									

Lista pasażerów rejsu Rotterdam – New York, październik 1923 r.

Los bywa okrutny...

Fot.: Bolesław Kuczyński, lata 20. XX w.

Młody Kuczyński szybko znalazł przyjaciół, lubił spotykać się z ludźmi, był muzykalny. Wkrótce poznał piękną dziewczynę – Wandę (Kanadyjkę pochodzącą z Windsor), z którą się ożenił. Przeniósł się do zakładów Forda w Detroit. Wtedy wydawało mu się, że już niewiele brakuje do szczęścia.

Ford szukał doświadczonych kierowców. Kuczyński zgłosił się i w ten sposób został kierowcą testowym. Próbowano wytrzymałość samochodów w różnych warunkach i na różnych trasach, między innymi na słynnej Drodze 66 i na torze testowym w Indianapolis. Sprawdzano jak zachowują się auta w wysokich temperaturach i w warunkach pustynnych. Przemierzano Góry Skaliste, Teksas, Kolorado i Montanę. Zimą testowano samochody na drogach Kanady, w stanie Alberta. Czasem takie wyjazdy trwały kilka tygodni. Wówczas Wanda zostawała sama. Nikt nie przypuszczał jednak, że może dojść do takiej tragedii. Podczas nieobecności Bolesława, mężczyzna, który kochał się skrycie w jego żonie, zastrzelił ją i siebie. Kuczyński znowu był sam. Już nic go nie trzymało w Ameryce.

Powrót...

Był początek lat trzydziestych dwudziestego wieku. Bolesław spakował cały swój dobytek, zabrał pieniądze i na pokładzie liniowca Pułaski wrócił do Polski. Smutny to był powrót.

Gdynia America Line.

T.S.S. Pułaski.

Fotografia rodzinna – Bolesław i Jadwiga Kuczyńscy z malutkim synkiem.
Zbiory prywatne Kazimierza Kuczyńskiego.

Jadwiga Kuczyńska z Kostrzewskich...

Kuczyński był młodym człowiekiem i mimo całej tragedii jaka spotkała go w Ameryce, chciał żyć. W 1934 roku ożenił się powtórnie ze śliczną i pracowitą dziewczyną – Jadwigą Kostrzewską. Wkrótce na świat przyszli ich synowie – Kazio i Felek.

Portret ślubny Jadwigi i Bolesława Kuczyńskich.

Kazimierz Kuczyński (syn Bolesława) przedstawia reklamę sklepu bławatnego prowadzonego przez Jadwigę Kuczyńską (matkę).
Fot. ze zbiorów Pracowni Digitalizacji i Historii Mówionej Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach.

Sklep bławatny...

Jadwiga była energiczną kobietą, miała żyłkę do handlu. Kuczyńscy prowadzili sklep bławatny w Szczuczynie, potem w Grajewie, a wreszcie w Suwałkach. Konkurencja była duża, ale jakoś sobie radzili.

A potem, w roku tysiąc dziewięćset trzydziestym dziewiątym wybuchła wojna. Mieszkali wówczas w Suwałkach, w niewielkim domu przy ulicy prowadzącej do Sejn. Skończyła się możliwość handlowania. Bolesław i Jadwiga posiadany towar ukryli w podwójnych ścianach zamieszkiwanego domku.

Przy „krzyżu”...

Bolesław chwycił się różnych prac. Wracając któregoś dnia do domu, przy tak zwanym krzyżu, obecnie jest to skrzyżowanie ulic Sejneńskiej i Utraty, spotkał niemieckiego żandarma. Nie oddał mu honorów. Niemiec zaczął krzyczeć i splunął Polakowi w twarz. Kuczyński nie wytrzymał, poniosły go nerwy i złość. Uderzył Niemca, a że był silny, to jedno uderzenie powaliło żandarma na ziemię. Bolesław nie miał wyjścia, musiał uciekać.

Okolice skrzyżowania ulicy Sejneńskiej i Utraty. Miejsce nazywane przez starszych suwałczan „przy krzyżu”.

Fot. ze zbiorów Pracowni Digitalizacji i Historii Mówionej Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach.

Kępa sitowia – zdjęcie pogładowe ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Fragment wnętrza suwalskiej apteki – zdjęcie ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Suwałkach.

Penicylina na wagę życia...

Uciekł do Małej Huty, trzy kilometry od Suwałk. Tu ukrywał się u znajomych rolników. Miejscowi pomagali partyzantom. Niemcy zorganizowali obławę. Znowu trzeba było uciekać. Całą noc przeleżał ukryty w sitowiu, na zamarzniętym jeziorze. Było zimno.

Dostał ciężkiego zapalenia płuc, chorował. Żona Jadwiga szukała pomocy u miejscowych lekarzy. Wszyscy rozkładali ręce. Potrzebna była penicylina, a ona była tylko dla Niemców.

Co było dalej...

Wiosenny kwietniowy dzień tysiąc dziewięćset czterdziestego pierwszego roku był ostatnim dniem życia Bolesława Kuczyńskiego.

Niewielka część pamiątek po Bolesławie Kuczyńskim. Zbiory rodzinne Kazimierza Kuczyńskiego – syna.

- Prezentację przygotowano w Pracowni Digitalizacji i Historii Mówionej Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach. Wykorzystano fragmenty wywiadu z Kazimierzem Kuczyńskim.
- Materiały ikonograficzne ze zbiorów Pracowni Digitalizacji i Historii Mówionej Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Muzeum Okręgowego w Suwałkach, wikipedii, oraz zbiorów prywatnych Kazimierza Kuczyńskiego.

